

**Note : Attempt any five Questions from the following.**

- |      |                                                                                                               |    |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Q. 1 | Describe the functions and structure of Indian Money Market before independence period.                       | 20 |
| Q. 2 | Write a note on RBI as a nerve system in the development of India Money Market.                               | 20 |
| Q. 3 | Discuss various quantitative methods of credit control adopted by RBI to control credit.                      | 20 |
| Q. 4 | Explain the development of commercial Banks with reference to profitability, Branch Expansion and investment. | 20 |
| Q. 5 | Describe in detail Commercial Bill Market and treasury Bill Market.                                           | 20 |
| Q. 6 | Discuss the role played by State Bank of India in the development of Indian Economy.                          | 20 |
| Q. 7 | Write Short Notes. (any two)                                                                                  | 20 |
|      | 1) Priority Sector lending                                                                                    |    |
|      | 2) Regional Rural Bank                                                                                        |    |
|      | 3) Nationalisation of Commercial Bank                                                                         |    |
|      | 4) Autonomy of RBI                                                                                            |    |

-----

**નોંધ :** નીચેના પ્રશ્નોનામાંથી કોઈપણ પાંચ પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો.

- |        |                                                                               |    |
|--------|-------------------------------------------------------------------------------|----|
| પ્ર. ૧ | ભારતીય નાણાંબજારનું માળખું અને કાર્યો સ્વાતંત્ર્યતા પહેલાના સમયમાં સમજાવો.    | ૨૦ |
| પ્ર. ૨ | ભારતીય નાણાંબજારના વિકાસમાં RBI ખૂબજ મહત્વની છે.                              | ૨૦ |
| પ્ર. ૩ | શાખ નિયંત્રણમાં RBI એ અપનાવેલા સંખ્યાત્મક (quantitative) પદ્ધતીઓની ચર્ચા કરો. | ૨૦ |
| પ્ર. ૪ | વાણિજ્ય બેંકનો વિકાસ નફાકારકતા, શાખા વિસ્તરણ અને રોકાણના સંર્ભમાં સમજાવો.     | ૨૦ |
| પ્ર. ૫ | વાણિજ્ય બીલ બજાર અને ટ્રેઝરીબીલબજાર વિગતવાર સમજાવો.                           | ૨૦ |
| પ્ર. ૬ | ભારતીય અર્થ વ્યવસ્થાપના વિકાસમાં ભારતીય સ્ટેટ બેંકનો ફાળો સમજાવો.             | ૨૦ |
| પ્ર. ૭ | ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે)                                                      | ૧૫ |
- ૧) અગ્રતાક્ષેત્ર ધિરાણ
  - ૨) પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંક
  - ૩) વાણિજ્ય બેંકનું રાષ્ટ્રીયકરણ
  - ૪) RBI ની સ્વાયત્તતા

-----

सूचना	: १) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.	
	२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.	
प्र. १	स्वातंत्र्यापूर्वी भारतीय मुद्राबाजाराची रचना व कार्याची सविस्तर चर्चा करा.	२०
प्र. २	RBI ही भारताच्या मुद्रा बाजाराच्या विकासातील सर्वात मुख्य संस्था आहे विस्तृत टिप लिहा.	२०
प्र. ३	पत नियंत्रणासाठी RBI ने कोणते संख्यात्मक उपाय योजलेले आहेत.	२०
प्र. ४	ठेवींचे हस्तांतरण, शाखा विस्तार, नफाकरण, गुंतवणूक यांच्या संदर्भात व्यापारी बँकांच्या प्रगतीची चर्चा करा.	२०
प्र. ५	व्यापारी हुंडी बाजार आणि ट्रेसरी बिल मार्केटची विस्तृत चर्चा करा.	२०
प्र. ६	भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासात भारतीय स्टेट बँकेची (SBI) भुमिका स्पष्ट करा.	२०
प्र. ७	टिपा द्या. (कोणत्याही दोन)	२०
	१) प्राधान्य कर्ज क्षेत्र	
	२) प्रादेशिक ग्रामीण बँक	
	३) व्यापारी बँकांचे राष्ट्रीयकरण	
	४) RBI ची स्वायत्तता	

-----